

Avskaffande av systemet med etableringslotsar (Ds 2015:26)

Sammanfattning

Kommunen delar helt uppfattningen att etableringslotssystemet ska avskaffas. Borlänge kommun delar denna kritik som Riksrevisionen och Statskontoret framfört angående lotsverksamheten. Det finns ingenting som tyder på att lotsarna på något sätt påskyndar den nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Borlänge kommun konstaterar att de resurser som frigörs när etableringslotsarna avskaffas bör riktas till de 10-tal kommuner som bär ett stort ansvar för Sveriges asyl- och flyktingpolitik och hoppas att regeringen kommer med förslag kring detta i budgetpropositionen för 2016.

2 Bakgrund och behov av Förändring

Valfrietssystem med etableringslotsar

I departementskrivelsen redovisas stark kritik mot systemet med lotsar i utvärderingar från Riksrevisionen och Statskontoret. Borlänge kommun delar denna kritik eftersom systemet inte på något sätt påskyndar den nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Lotsverksamheten har istället orsakat en oreda i etableringen då det har blivit oklar rollfördelning mellan kommunen, arbetsförmedlingen och lotsarna.

3 Etableringslotsarna avskaffas

I skrivelsen föreslås: ”Etableringslagens krav, att Arbetsförmedlingen som upphandlande myndighet, med tillämpning av lagen om valfrietssystem, ska tillhandahålla ett eller flera valfrietssystem som ger nyanlända rätt att välja en av Arbetsförmedlingen godkänd och kontrakterad leverantör (etableringslots) upphör att gälla den 1 januari 2016.”

Kommunen delar helt denna uppfattning att etableringslotssystemet ska avskaffas bl. a utifrån de dåliga erfarenheter som finns från systemet med privata lotsar som kommunen upplever i det dagliga arbetet med nyanländas etablering.

I ”Yttrande över Betänkandet Utredningen om nyanländas arbetsmarknadsetablering – SOU 2008:58” Där det fanns ett förslag om privata lotsar yttrade sig kommunstyrelsen i Borlänge på följande sätt:

”Den föreslagna modellen med privata lotsar anser Borlänge kommun inte kommer att på bästa sätt kunna ge behövt stöd. Borlänge kommun anser att Arbetsförmedlingen skall få det huvudsakliga ansvaret för lotsfunktion inom sin organisation.” (KS 2008-10-16 § 154)

4 Inga behov av ytterligare ändringar då etableringslotsarna avskaffas

Arbetsförberedande insatser

I skrivelsen framgår att arbetsförmedlingen själva ska kunna avgöra om insatserna ska ske i egen regi eller genom att anlita kompletterande aktörer. Kompletterande aktör är samlingsbegreppet för de företag som samverkar med arbetsförmedlingen och som erbjuder sökanden en kompletterande arbetsförmedlingstjänst.

I Sveriges kommuner och landstings rapport 35 åtgärdsförslag för ett hållbart asyl- och flyktningmottagande poängteras vikten av att arbetsförmedlingen ska kunna ha samverka bättre med kommunerna. Där framgår bl. a följande:

”Ge Arbetsförmedlingen möjlighet att ingå överenskommelser och upphandla insatser av kommuner.”

”Ge kommuner en utvidgad och tydligare roll i det praktiska mottagandet av nyanlända.”

En intressant tanke vore att jämställa kommunerna med kompletterande aktörer. Detta skulle öka kommunernas möjlighet att utifrån kommunala och regionala kontaktnät öppna vägarna till den regionala arbetsmarknaden.

Ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna i etableringsprocessen

I skrivelsen konstateras ”Kommunerna har en central och viktig roll vad gäller nyanländas etablering.” Det är idag ett 10-tal kommuner som tar ett stort ansvar för Sveriges generösa flyktningpolitik. Dessa kommuner bär ett stort ekonomiskt ansvar för nyanländas etablering. Arbetsförmedlingen tar ansvar för de nyanlända under två år. Erfarenheterna från Långtidsutredningen 2011 visar att det tar 7 år för en man och 10 år för en kvinna att komma ut på arbetsmarknaden- Det innebär att kommunerna får en ytterligare ekonomiskt åtagande för etableringen på arbetsmarknaden. Kommunen anser att staten måste kompensera kommunerna för detta. Dagens finansiering från staten räcker inte för detta. Det framgår av

rapporten från SKL och Migrationsverket som heter ”Pilotstudie av kommunernas kostnader och ersättningar för asylsökande.” Nedanstående citat belyser detta:

”Då de asylsökande inte omfattas av det kommunala utjämningsystemet blir effekten av att ersättningarna inte täcker kostnaderna antingen undanträngning i den kommunala verksamheten, eller ett ökat skatteuttag i de berörda kommunerna. Flyktingmotagandet riskerar att inte betraktas som den nationella angelägenhet det faktiskt är, då kostnaderna i allt för stor utsträckning bärs av vissa kommuners invånare. På detta sätt riskerar behoven hos de asylsökande att direkt ställas mot behoven hos andra grupper i enskilda kommuner, vilket vore olyckligt.”

Skrivelsen gör en sammanfattande bedömning att det inte behöver göras någon förändring i regelverket för berörda myndigheter med anledning av att etableringslotsarna försvinner. Borlänge kommun delar denna värdering men vill påpeka att vår kommun har svårt att klara vår del av etableringsuppdraget utifrån dagens resursfördelningssystem då det gäller etableringen av nyanlända.

5 Konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget innebär minskade utgifter för staten för etableringslotsar, men något ökade utgifter för andra arbetsförberedande insatser. Vidare innebär förslaget en minskad administration inom Arbetsförmedlingen. Borlänge kommun konstaterar att de resurser som frigörs när etableringslotsarna avskaffas bör riktas till de 10-tal kommuner som bär ett stort ansvar för Sveriges asyl- och flyktingpolitik och hoppas att regeringen kommer med förslag kring detta i budgetpropositionen för 2016.

I detta ärende har Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutat. Jan-Olof Lundberg, utvecklare har varit föredragande.